

ORHAN PAMUK

Femeia cu Părul Roșu

Traducere din limba turcă și note
de Luminița Munteanu

POLIROM
2017

În noaptea aceea am făcut pentru prima oară dragoste cu o femeie. A fost teribil de răscolitor și la fel de minunat. Toate ideile pe care le nutream înainte cu privire la viață, la femei și la mine însumi s-au schimbat într-o clipă: Femeia cu Părul Roșu m-a învățat să mă cunosc și m-a învățat, totodată, sensul fericirii.

Avea treizeci și trei de ani, adică trăise exact de două ori mai mult decât mine; părea să fi trăit însă de zece ori mai mult. În ziua aceea n-am stăruit asupra acestui aspect, a diferenței de vârstă dintre noi, care le-ar fi trezit mult interes și multă admirație colegilor mei de școală și prietenilor din cartier. Știam încă de pe atunci că n-aveam să pot povesti nimănui detaliile experienței pe care o trăiam atunci. N-am să intru, prin urmare, în amănunte care le-ar fi putut deștepta curiozitatea amicilor mei și despre care toată lumea ar afirma, dacă ar fi să le istorisesc, că nu sunt decât simple baliverne. Faptul că Femeia cu Părul Roșu avea, de fapt, un trup mai grozav chiar decât presupusesem eu și că, în timp ce făceam dragoste, era relaxată, îndrăzneată, ba chiar puțin necuviincioasă făcea ca momentele pe care le trăiam atunci să pară și mai neverosimile.

Când am plecat din Öngören, cu mult după miezul nopții, nu eram în stare să țin drumul drept și vedeam parcă totul de undeva din afară, așa cum ți se întâmplă când visezi, căci, pe de o parte, dădusem gata rachiul lui Turgay și, pe de altă parte, băusem, în ultimul moment, și un pahar din coniacul fostului maoist care se ocupa de firme și inscripții și care-și folosea casa pe post de atelier. Parcă nu eu eram cel care se gândea cât de fericit eram, ci un altcineva, care mă privea din afara ființei mele.

În timp ce urcam panta pe care se afla cimitirul, m-a cuprins teama de Meșterul Mahmut. Simțeam nevoia să protejez sentimentul acela poetic, plin de efuziune pe care-l încercam de muștruluielile lui. În plus, ar fi putut fi gelos pe mine. Pe unul dintre terenurile pe care le-am străbătut de-a curmezișul, după ce am trecut de cimitir (până și cucuveaua se culcase), ca să scurtez drumul, m-am poticnit de un dâmb, m-am rostogolit la pământ, printre ierburi, și astfel am văzut cerul strălucitor de deasupra mea.

Îmi dădeam seama, iată, ce minunat era universul, ce minunat era tot ceea ce mă înconjura. Ce grabă aveam? De ce mă temeam atât de mult de Meșterul Mahmut? Dacă ceea ce îmi spusese Femeia cu Părul Roșu era adevărat, și el se dusesse în cortul galben ca să se uite la spectacol. Nu știu de ce, dar faptul acesta mă făcea să fiu gelos pe el; nu-mi venea să cred că se întâlniseră și că stătuseră de vorbă după reprezentație, așa că voiam să uit de acel moment. Pe de altă parte, îmi dădeam seama că aventura pe care o trăisem cu o femeie ca Femeia cu Părul Roșu îmi sporise încrederea în mine, așa încât mă simțeam în stare de orice. N-aveam să descoperim apă în puț, dar eu aveam să-mi iau banii cuveniți, să mă întorc acasă, să mă duc la cursurile de pregătire, să obțin un punctaj bun la examenul de admitere la facultate, să mă fac scriitor, să am o viață care urma să strălucească neconținut, la fel ca stelele acelea scânteietoare de deasupra mea. Aveam o anumită menire, care era limpede; o vedeam și o acceptam. Poate că urma să scriu cândva chiar un roman despre Femeia cu Părul Roșu.

A căzut o stea. Mi-am concentrat toată atenția asupra cerului de iulie, simțind intens că universul pe care-l vedeam atunci era aidoma cu universul pe care-l purtam eu în minte. Părea că, dacă aveam s-o deslușesc, rânduiala

stelelor avea să-mi dezvăluie toate tainele vieții mele. Totul era, de fapt, minunat, totul era pe măsura lor. În noaptea aceea mi-am dat seama destul de bine că urma să devin scriitor. Ca să fii scriitor nu e nevoie decât să privești, să vezi, să pricepi ceea ce vezi și să transpui totul în cuvinte. Sufletul îmi era plin de recunoștință față de Femeia cu Părul Roșu. În univers, în mintea mea totul se contopise și dobândise un singur tâlc.

A mai lunecat din cer o stea. Poate că eu fusesem singurul care o văzuse. M-am gândit că trăiam. Era un simțământ plăcut. Puteam să număr și stelele, așa cum număram și țârâiturile cicadelor. Sunt aici: 1, 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31...

Simțeam cum mă împungeau în spate, în ceafă buruienile și îmi aminteam cum își plimbase Femeia cu Părul Roșu mâinile pe trupul meu. Făcuserăm dragoste în camera de zi, pe divan, fără a stinge cu totul luminile. Îi vedeam mereu în fața ochilor trupul, sânii mari, pielea arămie pe care se răsfrângea lumina, îmi aminteam cum mă sărutase cu buzele ei minunate, cum mă atinsese pe tot trupul și-mi doream să fac din nou dragoste cu ea. Desigur însă că lucrul acesta era imposibil, căci Turgay, soțul ei, urma să se întoarcă a doua zi de la Istanbul.

În serile de singurătate petrecute la Öngören, Turgay se arătase apropiat, se împrietenise cu mine, mânat de cele mai bune intenții. Eu însă îl trădasem, culcându-mă, în seara aceea în care el era plecat la Istanbul, cu frumoasa lui soție. Mi-am căutat, cu mintea încețoșată de băutura, pretexte pentru a justifica păcatul pe care-l săvârșisem, spre a-mi demonstra că nu eram un om rău, în care nu se putea avea încredere: când aflasem că Femeia cu Părul Roșu și Turgay erau căsătoriți, zarurile erau, de fapt, de mult aruncate, mi-am spus eu. Și-apoi, nu eram prieten cu Turgay de-o veșnicie – ne văzuserăm, cu totul, de trei

ori. Artistele și artiștii de teatru ambulanți, care n-aveau un adăpost stabil, care dansau din buric în fața soldaților, care debitau scorneli fără perdea, nu credeau, de fapt, în valorile familiei. Poate că și Turgay își înșela soția cu alte femei. Poate că își istoriseau unul altuia aventurile. Poate că Femeia cu Părul Roșu avea să-i povestească a doua zi lui Turgay despre orele petrecute alături de mine. Sau poate că nici măcar atât n-avea să facă, ci avea să mă dea uitării.

Îmi pierdusem buna dispoziție și mă cuprinsese sentimentul acela de remușcare pe care-l încercam în timp ce mă uitam la spectacolul din cort. Nu izbuteam să-mi dau seama cum de lucrurile pe care le văzusem acolo îmi insuflaseră un astfel de simțământ. Faptul că Meșterul Mahmut urmărise aceeași reprezentație îmi trezea un soi de gelozie. Oare cei doi, Femeia cu Părul Roșu și Meșterul Mahmut, să nu se fi întâlnit niciodată în afara teatrului?

Foșnetul iscat de picioarele mele care pășeau pe iarba uscată se apropia de cortul nostru mic, amărât de fântânari. Cât de larg era cerul, cât de nemărginit era universul! Eu urma să pătrund însă în spațiul acela strâmt și, astfel, să mă micșorez.

Meșterul Mahmut dormea. Tocmai când mă strecuram, în tăcere, în așternutul meu, a zis:

— Pe unde mi-ai umblat?

— Cred că am ațipit.

— M-ai lăsat baltă acolo, la masă. Te-ai dus la teatru?

— Nu.

— E patru dimineața. Cum ai să lucrezi mâine așa, nedormit, pe arșiță?

— Eram abătut și mi-au dat oamenii să beau niște rachiu, i-am zis eu. Era foarte cald. La întoarcere, m-am lungit pe undeva pe-aici, cu ochii la stele, și m-a luat somnul. Am dormit mult, meștere!

— Băiete, să nu mă minți! Cu fântâna nu-i de glumă. Uite, suntem pe cale să dăm de apă!

Nu i-am răspuns. A ieșit din cort. Credeam că urma să-l dau uitării și să adorm, ițindu-mă la stele prin deschizătura cortului, dar am rămas cu gândul la el. De ce mă întrebasese dacă mă dusesem la teatru? Oare să mă fi pizmuit? Bineînțeles că o actriță de teatru cultivată precum Femeia cu Părul Roșu nu s-ar fi sinchisit de un țăran ca Meșterul Mahmut, numai că nu era prea ușor să știi cum stai cu ea. Tocmai de aceea mă îndrăgostisem, de fapt, de ea cât ai clipi din ochi.

Am ieșit din cort și am pornit pe urmele meșterului. Nu-mi venea să cred că se îndrepta spre Öngören la ora aceea din noapte. Am simțit o gelozie și o mânie de nestăpânit. Îi distingeam cu greu umbra întunecată, la lumina stelelor, în noaptea fără fruntarii. Apoi însă a ieșit de pe drum și s-a îndreptat către nukul meu. L-am văzut așezându-se sub copac, în timp ce-și aprindea țigara. M-am tolănit în iarbă și am așteptat multă vreme, stând departe de el, să termine de fumat. Nu vedeam decât lumina portocalie din capătul țigării.

Când m-am asigurat că nu se ducea la Öngören, m-am întors la cort, înaintea lui, și m-am culcat. Ceea ce am văzut însă în seara aceea, de departe, m-a urmărit multă vreme. Uneori, când visam, deveneam un al treilea ochi, care se uita, în același timp, atât la Meșterul Mahmut, cât și la mine, în ipostaza mea de tinerețe, care se uita la el.

Dimineața m-am trezit la fel de devreme ca de obicei, adică la vremea când soarele pătrundea prin mica deschizătură a cortului aidoma unei săbii prelungi, de culoare

galbenă. Pesemne că dormisem cel mult trei ore, dar mă simțeam de parcă m-aș fi odihnit binișor. În plus, după experiența pe care o trăisem alături de Femeia cu Părul Roșu cu o noapte în urmă, mă simțeam mai viguros.

— Ai dormit destul, ești cu mintea aici? m-a întrebat Meșterul Mahmut în timp ce-și bea ceaiul.

— Da, meștere, sunt plin de energie ca un leu!

N-am discutat deloc despre întârzierea mea din noaptea aceea. L-am coborât pe meșter în fântână, așa cum procedaserăm mereu în ultimele patru zile. Pata aceea mărunță și neagră umplea căldarea, care arăta și mai mică acolo, în fundul puțului, și îmi striga, din când în când, „traaageee!”.

Meșterul se afla la douăzeci și cinci de metri sub pământ, dar așa cum stătea la capătul tubului aceleia de beton arăta de parcă s-ar fi găsit și mai departe. Uneori, când ochii mei împăienjeniți de soare nu izbuteau să-l mai deslușească pe fundul puțului, mă cuprindea îngrijorarea, dar mă temeam ca nu cumva să mă prăvălesc în gol dacă ar fi fost să mă aplec mai mult peste margine ca să-l văd.

Îmi era tot mai greu să trag căldarea plină cu pământ la suprafață. Frânghia nu se așeza așa cum trebuia, iar uneori, în timp ce urca, găleata se bălăbănea în stânga și-n dreapta, de parcă ar fi fost atinsă de o pală nelămurită de vânt care nu se știa de unde se iscase, și se izbea de ghizdul fântânii. Nu reușeam să pricepem de ce se smucea. Cum manevram singur scripetele, nu observam când găleata descria câte o voltă, undeva în partea de jos, iar atunci Meșterul Mahmut răcnea la mine din puț, de teamă ca nu cumva să-i cadă ceva în cap.

Meșterul începuse să țipe, pe de o parte, mai des, și, pe de altă parte, pe un ton din ce în ce mai ridicat pe măsură ce se îndepărta de buza fântânii și arăta tot mai